

Citation:

B.L. van Waarden, Levensbericht H. de Vries, in:
Jaarboek, 1953-1954, Amsterdam, pp. 275-277

HENDRIK DE VRIES
(25 Augustus 1867—3 Maart 1954)

LEVENSBERICHT

VAN

HENDRIK DE VRIES

(25 Augustus 1867 — 3 Maart 1954)

Hendrik de Vries werd op 25 Augustus 1867 te Amsterdam geboren als zoon van David de Vries, leeraar aan de ambachtsschool, die kort daarna directeur van de ambachtsschool te Rotterdam werd. In 1884 vertrok het gezin naar Frauenfeld (kanton Aargau) in Zwitserland. Van 1886 tot 1890 studeerde Hendrik de Vries aan het Eidgenossische Polytechnicum te Zürich. Van 1890 tot 1894 was hij aldaar assistent voor Beschrijvende en Projectieve Meetkunde.

Zijn leermeester Fiedler, voor wie hij grote bewondering koesterde, wist het enthousiasme voor de meerdimensionale projectieve en beschrijvende meetkunde in hem te wekken, dat hem zijn leven lang is bijgebleven.

Naar Nederland teruggekeerd, zette De Vries zijn studie aan de Universiteit van Amsterdam voort, werd hier assistent voor Natuurkunde (1896—98) en daarna leeraar aan de eerste vijfjarige H.B.S. In 1901 promoveerde hij tot doctor in de wis- en natuurkunde op een proefschrift „Over de restdoorsnede van twee volgens een vlakke kromme perspectivische kegels, en over satelliet-krommen”. Reeds eerder waren twee meetkundige verhandelingen van zijn hand in het Nieuw Archief voor Wiskunde 1 (1895) verschenen. In October 1901 werd hij privaat-docent aan de Universiteit van Amsterdam, in 1902 leeraar aan de Polytechnische School te Delft. Toen deze in 1905 in een Technische Hogeschool werd omgezet, werd hij daar hoogleeraar in de zuivere en toegepaste wiskunde en mechanica. In hetzelfde jaar werd hij hoofdredacteur van de Revue semestrielle des publications mathématiques.

In 1907 werd De Vries tot hoogleeraar aan de Universiteit van

Amsterdam benoemd. Zijn leeropdracht omvatte de algebra en de analyse, maar hij heeft, zijn eigen voorkeur volgend, ook meetkundige en historische college gegeven. Tot 1937 heeft hij zijn buitengewone begaafdheid als voortreffelijke docent in dienst van deze universiteit gesteld. Toen hij de leeftijdsgrens bereikt had, is hij naar Palestina vertrokken, waar hij op 86-jarige leeftijd is overleden.

Inderdaad een voortreffelijke docent. Tot in de puntjes verzorgd waren zijn colleges, gekruid met geestige opmerkingen, een genot om te volgen. Hij wist in ons allen enthousiasme voor de meetkunde te wekken. In zijn Leerboek der Beschrijvende Meetkunde ziet men, hoe hij zich met de grootste liefde in elk détail verdiept, hoe hij de schoonheid van constructies en bewijzen meesterlijk naar voren weet te brengen.

Zijn vereerde leermeester Fiedler had een methode ontwikkeld, Cyclographie genaamd, om de cirkels in een vlak op de punten van de ruimte af te beelden. In de Verhandelingen van deze Akademie (deel 8, 1904) heeft De Vries deze afbeelding op de leer van de vlakke krommen toegepast. In zijn „Lehre von der Zentralprojektion im vierdimensionalen Raume” (Götschen, 1905) heeft hij een fraaie, aanschouwelijke afbeeldingsmethode voor de vierdimensionale ruimte ontwikkeld. Ook in zijn bekende boek „De Vierde Dimensie” streeft hij er naar, de meerdimensionale ruimten aanschouwelijk en daardoor begrijpelijk te maken.

Hendrik de Vries was in de allereerste plaats meetkundige. Door suggestieve meetkundige argumentaties wist hij ons, zijn leerlingen, vele stellingen zo plausibel te maken, dat wij aan de juistheid van de resultaten niet twijfelden, ook al zagen wij duidelijk in, dat de bewijzen niet aan de eisen van strenge logica voldeden. Dit is een uitstekende methode, immers wanneer men langs heuristische weg eerst enige kennis van de problemen heeft verworven en weet, hoe de stellingen vermoedelijk luiden, dan is het, zoals Archimedes in zijn „Methode” reeds opmerkt, veel gemakkelijker, de bewijzen te vinden, dan zonder voorafgaande kennis.

Het beste voorbeeld van deze doceermethode, die De Vries met zulk een virtuositeit wist toe te passen, is zijn college Inleiding tot

de Meetkunde van het Aantal, dat ook als boek is verschenen. Als leidraad nam hij Schubert's *Kalkül der abzählenden Geometrie*. Hoe goed wist hij door zorgvuldig gekozen voorbeelden de verbluffende kracht van Schubert's methoden duidelijk te maken! En als soms bij ons twijfel aan de betrouwbaarheid van deze methoden opkwam, dan citeerde hij Cauchy: „Continuez toujours, et la foi vous viendra”.

Buitengewoon interessant was ook het college over Geschiedenis van de Wiskunde, dat Hendrik de Vries 's Zaterdags placht te geven. Zijn belangstelling gold vooral de grote Franse meetkundigen. Hoe boeiend wist hij te vertellen over het ontstaan van de Analytische Meetkunde, over het onbegrepen Brouillon Projet van Desargues, over de geniale jongeling Blaise Pascal, en vooral over Gaspard Monge, die als leerling aan de Ecole Militaire door enkele eenvoudige constructies een vraagstuk oploste, waar zijn medescholieren dagen lang aan rekenden, en die daarbij tevens de Beschrijvende Meetkunde had uitgevonden! Al deze onderwerpen heeft De Vries, op de hem eigen onderhoudende en aanschouwelijke wijze, ook in zijn *Historische Studiën* behandeld.

Nog zie ik zijn scherp gesneden gezicht voor mij, nog zie ik hem zijn stokje hanteren en hoor ik zijn stem. Menige geestige opmerking maakte hij zo en passant. Hij placht dan één van de studenten met name toe te spreken: „Ja, heer Smid,” en dan kwam er een weemoedige bespiegeling over het menselijke leven. Maar de vreugde over de schoonheid van de wiskunde en het genot, ontvankelijke jonge mensen die schoonheid mee te doen beleven, hielpen hem telkens weer over zijn melancholie heen.

B. L. VAN DER WAERDEN